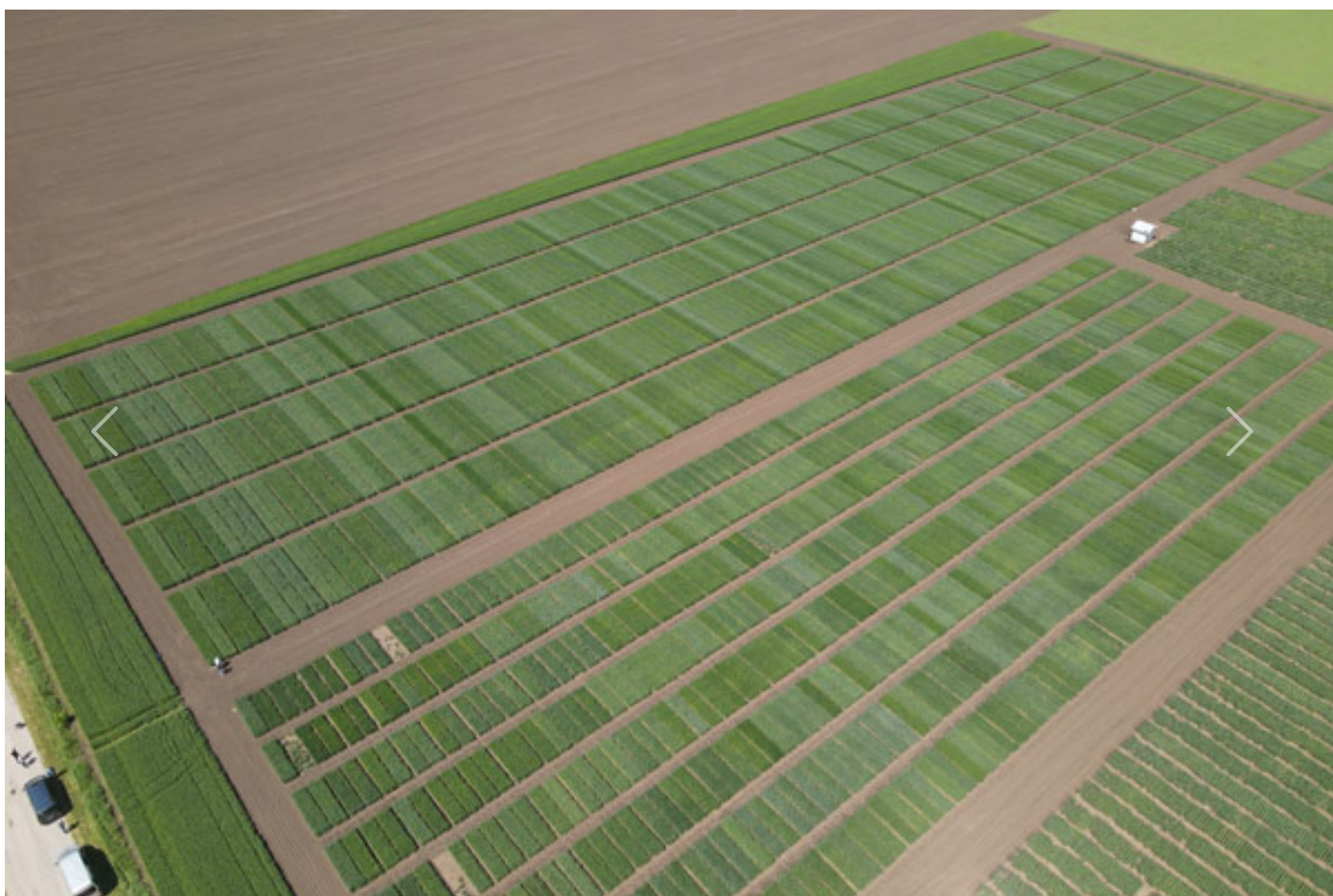

Vissza a bolgár nemesítéshez a minőségibb és fenntartható búzatermesztésért a kockázatos környezetben

Автор(и): доц. д-р Галина Михова, Добруджански земеделски институт - Генерал Тошево, ССА

Дата: 16.02.2023 *Брой:* 2/2023

A „Egészséges élelmiszerek az erős bioökonómiáért és az életminőségért” Nemzeti Kutatási Programnak, amelyet az Oktatási és Tudományos Minisztérium finanszíroz, fő feladata a célzott tudományos kutatások és politikák ösztönzése a mezőgazdaság, az élelmiszer-gazdaság és a bioökonómia területén, amelyek hozzájárulnak a ma ezeket a szektorokat sújtó három fő kihívás kezeléséhez: az élelmiszer-termelés fenntarthatóságának biztosításához a világon egyre növekvő keresletre válaszul; a természeti erőforrások fenntartható kezelésének és az éghajlatváltozás elleni fellépésnek a biztosításához, valamint a bioökonómia kiegyensúlyozott fejlődéséhez a vidéki területeken és azok közösségeiben.

A tavaly év végén Szófiában megrendezett, a „Egészséges élelmiszerek az erős bioökonómiáért és az életminőségért” NKP csapatának által szervezett kerekasztal-beszélgetés keretében Mihova Galina egyetemi docens, PhD – a Dobrudzsai Agrárkutató Intézet (Toshevo város) gabonanövény-nemesítője – bemutatta a 2018-2022 közötti négyéves búzakísérletek eredményeit. Az őt is magában foglaló csapat célja a terméshozam-komponensek és a különböző stressztípusokkal szembeni rezisztencia kiegyensúlyozott kombinációjának keresése révén a termőképesség növelése. Új fókusz a téli búza olyan genotípusainak kifejlesztése, amelyek alkalmasak a biotermelésre.

„Vissza a bolgár nemesítéshez – a minőségibb és fenntartható búzatermelésért a kockázatos környezetben” című előadásában Mihova Galina egyetemi docens, PhD megosztotta, hogyan befolyásolja a biotikus stressz, mint az extrém időjárási események gyakoriságának növekedésének eredménye, az Öreg Kontinens különböző régióiban kifejlesztett búzafajtákat, beleértve az ország nemesítő központjaiban létrehozottakat is.

Károk az ismétlődő tavaszi fagyok következtében

A búza tenyészideje körülbelül 9 hónap; a növény biológiai jellemzőit több fő tényező – a hőmérséklet, a fény és a nedvesség – szabályozza, és minden zavarás súlyos kockázatot jelent a kultúra számára. Az NKP keretében a kutatók csapata egy olyan munkagyűjteményt hozott létre, amely Európa különböző agráriumbeli földrajzi régióinak számos fajtáját tartalmazza, azzal a céllal, hogy megfigyeljék a fajták reakcióját különböző stresszkörülmények között. A bolgár nemesítés alacsony termő hajtásképző képességgel rendelkezik, de magas

a kalászszemtermése, a kalászszemek száma és az ezermagtömeg. A külföldi fajták nagy részében a fő szerkezetmeghatározó komponens a termő hajtásképző képesség. Ugyanakkor azonban jellemző rájuk a kalászszemek kisebb száma és az alacsonyabb abszolút szemtömeg.

A sárgarozsda fejlődése és általi károsodás

Az elmúlt években a búza fő kockázati tényezői a szárazság voltak a fejlődés különböző szakaszaiban, a téli hónapokban a magas napi átlaghőmérséklet, amely a szárfektődéshez vezetett, a vegetáció újraindulásakor a jelentős hőmérséklet-ingadozások, valamint a késői tavaszi fagyok. Tanúi vagyunk a romlott növényegészségügyi helyzetnek, a gyomszövetségek és a kártevők tömeges elterjedésének, valamint a magas gazdasági kárküszöbű betegségeknek, ideértve a sárgarozsdát is – egy nagy károkozó képességű betegséget, amelynek fejlődési feltételei egyre gyakoribbá válnak. Ezek a körülmények az innovatív termelési technológiák és a nemesítési megközelítések bevezetését igénylik, amelyek célja a termelékenység növelése minden lehetséges módon.

Nincs ideális búzafajta, van ideális fajtaszerkezet

A cél a fenntartható termelés és a magas hozzáadott érték elérése. Az első lépés a fajtaszerkezet helyes megállapítása. „Olyan, egymást kiegészítő jellemzőkkel rendelkező fajtákra kell támaszkodnunk. A minőségi

vetőmaganyag használata kötelező. Csak így garantálható a fajta genetikai potenciálja, és nincs más mechanizmus a kompenzálására” – osztotta meg Mihova egyetemi docens előadásában.

Az elmúlt öt év adatai azt mutatják, hogy Észak-Bulgária viszonyai között a búza termését főként a kalászerés végétől a vegetáció végéig tartó aktív hőmérséklet-összeg határozza meg, azaz amikor a termőképessége megvalósul. Különösen fontos, hogy ezek a szemtöltődés során megfelelő határokon belül legyenek.

Dél-Bulgáriában a termés magas függőségét állapították meg az 5 fokos hőmérséklet-átmenet utáni csapadékösszegetől a kalászerésig, amikor a termő hajtásképző képesség alakul ki és a szárhosszabbodás során felhalmozódik a biomassa.

Toshevo város körülményei között a Dragana, Kalina, Kiara, Korona és Kosara fajták tűnnek ki magas átlagos termőképességükkel. A Lazarka, Merilin és Pchelina fajtáknál 8 tonna hektáronkénti termést értek el, és ezek a csoportba tartozó búzafajták. Kiváló technológiai és sütési tulajdonságok jellemzik őket. A kombináció a magas termőképességgel kétségtelenül jelentős nemesítési siker.

Dél-Bulgária viszonyai között elért eredmények is nagyon jók. A Szadovóban végzett kísérletek a fajták némileg eltérő differenciálódását mutatják. A „genotípus” és a „genotípus x helyszín” tényezők hatása jelentős. „Egy fajta potenciáljáról nem lehet ítéletet alkotni, ha csak egy helyszínen tesztelték. Kötelező különböző körülmények között tesztelni, hogy megállapítsuk specifikus reakcióját stressz hatására. Az évek során magas termésstabilitással rendelkező fajták a Niki, Pchelina, Laska, Tina, Mustang, Kiara” – kommentálta Mihova egyetemi docens.

A regionális nemesítés sajátosságai a tavaszi hónapokban a vegetáció gyorsabb újraindulása, a korábbi kalászerési, virágzási, beporzási és megtermékenyítési időpontok, valamint a szemtöltődés időtartama és sebessége közötti dinamikus kapcsolat. A bolgár nemesítés kissé magasabb szárat jellemez, de stressz hatására a rövid fajták nem teljesítenek olyan jól, és nem tudják megfelelően ellátni a jól szemzett kalászt. Az új fajtáknál egy másik termelési probléma is sikeresen legyőzött – a szárfektődés. Erős és rugalmas szárak van.

A Dobrudzsai Intézet nemesítőföldje

„Fajtáink hatékonyak, nem igényesek, nem igényelnek »luxuskörülményeket«. Kevesebb műtrágyával és növényvédőszer-rel kevesebb befektetéssel érnek el magas termést. Az elért termőképesség magas hozzáadott értéket teremt a befektetethez képest” – foglalta össze Mihova egyetemi docens.

A Mezőgazdasági Akadémia AGRA 2023-as üzleti programjában, a „Mezőgazdaság a változó éghajlaton” panelen Mihova egyetemi docens, PhD, a Dobrudzsai Agrárkutató Intézet – Toshevo város, a Mezőgazdasági Akadémia részletesen bemutatja a kiállítás vendégeinek kutatásait a „Vissza a bolgár nemesítéshez – a minőségibb és fenntartható búzatermelésért a kockázatos környezetben” című előadásban.